



بررسی وضعیت تأمین مالی بنگاه های اقتصادی استان گیلان بر اساس شاخص های تسهیلات بانکی



رشت، بلوار ولیعصر - شماره ۶۷۴ - کد پستی ۴۱۶۹۷-۶۶۵۴۸

۰۱۳-۳۳۷۵۷۰۳۷-۸

www.iccimguil.ir



بسم الله الرحمن الرحيم

شناسنامه



عنوان

بررسی وضعیت تأمین مالی استان گیلان بر اساس شاخص های تسهیلات بانکی

تهیه و تنظیم: مرکز پژوهش اتاق و دبیرخانه شورای گفتگوی اتاق بازرگانی گیلان

کارشناس: مهرناز شرافت

ناظر: دکتر شراره کاووسی - دکتر محمدرضا تقی زاده

تیر ۱۴۰۵

آدرس: رشت، بلوار ولیعصر، شماره ۶۷۴ - کدپستی ۴۱۶۹۷-۶۶۵۴۸

۰۱۳۳۷۵۷۰۳۷-۸

guilancima@gmail.com

www.iccimguil.ir

صاحب امتیاز: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی گیلان

استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.



بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴	مقدمه
۵	تحلیل روند سهم سپرده‌های استان‌های کشور طی سال‌های ۱۴۰۰ - ۱۴۰۴
۸	مقایسه سهم سپرده‌های گیلان با شاخص‌های اقتصادی و جمعیتی
۱۱	جایگاه استان گیلان در توزیع تسهیلات شبکه بانکی کشور طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴
۱۴	وضعیت تبدیل سپرده‌های جذب‌شده به تسهیلات در استان گیلان
۱۷	جمع‌بندی
۲۰	پیوست



مقدمه

تأمین مالی یکی از مهم‌ترین پیش‌نیازهای رشد اقتصادی، توسعه سرمایه‌گذاری و افزایش ظرفیت تولید در هر استان محسوب می‌شود. در این میان، شبکه بانکی به‌عنوان اصلی‌ترین تأمین‌کننده منابع مالی بخش‌های تولیدی، خدماتی، کشاورزی و بازرگانی، نقش تعیین‌کننده‌ای در هدایت سرمایه و حمایت از فعالیت‌های اقتصادی دارد. از این رو، نحوه توزیع منابع اعتباری میان استان‌ها و میزان بهره‌مندی هر استان از تسهیلات بانکی، یکی از شاخص‌های مهم در ارزیابی وضعیت تأمین مالی و عدالت در تخصیص منابع به شمار می‌رود.

استان گیلان با برخورداری از ظرفیت‌های قابل توجه در بخش‌های کشاورزی، صنایع غذایی، گردشگری، تجارت خارجی، حمل‌ونقل و ترانزیت، بنادر تجاری، مرز زمینی فعال با جمهوری آذربایجان و نقش‌آفرینی در کریدور بین‌المللی شمال-جنوب و تجارت با کشورهای حاشیه دریای خزر و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، از جایگاه ویژه‌ای در اقتصاد کشور برخوردار است. تحقق این ظرفیت‌ها مستلزم دسترسی مناسب فعالان اقتصادی استان به منابع مالی و اعتباری است.

این گزارش با هدف بررسی وضعیت تأمین مالی استان گیلان، روند مانده تسهیلات بانکی، سهم استان از کل تسهیلات شبکه بانکی کشور، نسبت تسهیلات پرداختی به سپرده‌های جذب‌شده و سرانه تسهیلات بانکی طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ تهیه شده است. همچنین، با مقایسه جایگاه گیلان با سایر استان‌ها، به‌ویژه استان مازندران به‌عنوان استانی با ویژگی‌های اقتصادی و جغرافیایی مشابه، تلاش شده است تصویری روشن از وضعیت تخصیص منابع بانکی و برخی چالش‌های موجود در تأمین مالی اقتصاد استان ارائه شود.

شایان ذکر است بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۸۵ به ارائه آمارهای استانی تسهیلات و نیز سپرده‌های بانکی پرداخته است و جهت تنظیم این گزارش از داده‌های این منبع اطلاعاتی طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ استفاده شده است.



تحلیل روند سهم سپرده‌های استان‌های کشور طی سال‌های ۱۴۰۴-۱۴۰۰

بررسی توزیع سپرده‌های شبکه بانکی کشور طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که منابع بانکی در کشور از تمرکز جغرافیایی قابل توجهی برخوردار بوده است. در تمامی سال‌های مورد بررسی، استان تهران با فاصله محسوسی نسبت به سایر استان‌ها بالاترین سهم از سپرده‌های شبکه بانکی کشور را به خود اختصاص داده و رتبه نخست خود را بدون تغییر حفظ کرده است. در مقابل، بخش عمده‌ای از استان‌ها سهمی کمتر از ۳ درصد از کل سپرده‌های کشور داشته‌اند که بیانگر تمرکز منابع بانکی در تعداد محدودی از استان‌هاست.

استان تهران در سال ۱۴۰۰ با سهم ۵۴/۹۱ درصد در رتبه نخست قرار داشته است. سهم این استان در سال ۱۴۰۱ به ۵۳/۹۴ درصد کاهش یافت، اما در سال ۱۴۰۲ مجدداً به ۵۴/۴۹ درصد افزایش پیدا کرد. در سال ۱۴۰۳ افزایش قابل توجهی در سهم تهران مشاهده شد و این سهم به ۶۰/۸۴ درصد رسید. در سال ۱۴۰۴ نیز سهم تهران با کاهش بسیار جزئی به ۶۰/۶۰ درصد رسید. در مجموع، سهم تهران طی دوره ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ حدود ۵/۶۹ واحد درصد افزایش یافته است. بنابراین، در پایان دوره بیش از ۶۰ درصد سپرده‌های شبکه بانکی کشور در استان تهران متمرکز بوده است.

افزایش سهم تهران در سال‌های پایانی دوره را می‌توان یکی از مهم‌ترین تحولات ساختار توزیع سپرده‌های بانکی کشور دانست. تمرکز دفاتر مرکزی شرکت‌ها و بنگاه‌های بزرگ، استقرار بخش قابل توجهی از فعالیت‌های مالی و تجاری، تمرکز مؤسسات مالی و همچنین نگهداری حساب‌های اصلی اشخاص حقوقی در تهران، از جمله عواملی است که می‌تواند در تمرکز سپرده‌ها در این استان مؤثر باشد. از این رو، محل ثبت سپرده‌ها الزاماً به معنای محل ایجاد منابع مالی نیست و ممکن است بخشی از منابع ایجادشده در سایر استان‌ها، به دلیل تمرکز حساب‌های بنگاه‌ها و شرکت‌ها در تهران، در شبکه بانکی این استان ثبت شود.

پس از تهران، استان‌های اصفهان، خراسان رضوی، فارس و خوزستان در تمام سال‌های مورد بررسی به ترتیب رتبه‌های دوم تا پنجم را حفظ کرده‌اند. سهم اصفهان از ۵/۱۶ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۴/۰۵ درصد در سال ۱۴۰۴ کاهش یافته است. خراسان رضوی نیز از ۴/۱۹ درصد به ۳/۴۹ درصد رسیده و سهم فارس از ۳/۷۸ درصد به ۳/۰۵ درصد کاهش یافته است. در مورد خوزستان نیز سهم استان از ۳/۳۸ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۲/۷۹ درصد در سال ۱۴۰۴ کاهش یافته است.

بنابراین، اگرچه این استان‌ها جایگاه خود را از نظر رتبه حفظ کرده‌اند، اما سهم آن‌ها از کل سپرده‌های کشور کاهش یافته است. این موضوع در کنار افزایش سهم تهران، نشان‌دهنده افزایش تمرکز منابع بانکی در پایتخت طی سال‌های پایانی دوره است. در میان استان‌های بعدی، آذربایجان شرقی، مازندران، کرمان و البرز در زمره استان‌های دارای سهم بالاتر از منابع بانکی قرار دارند. سهم آذربایجان شرقی از ۲/۶۳ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۲/۲۹ درصد در سال ۱۴۰۴ کاهش یافته و رتبه این استان نیز از ششم به هفتم تغییر کرده است.



در مقابل، مازندران از ۲/۵۰ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۲/۵۶ درصد در سال ۱۴۰۴ رسیده است. این استان در سال ۱۴۰۱ با سهم ۲/۷۳ درصد و در سال ۱۴۰۲ با سهم ۲/۶۶ درصد نیز در رتبه ششم قرار داشته است. بنابراین، سهم مازندران در پایان دوره نسبت به سال پایه اندکی افزایش یافته و این استان از نظر سهم سپرده‌ها در میان استان‌های کشور عملکرد نسبتاً باثباتی داشته است.

سهم کرمان طی دوره نوسان قابل توجهی داشته است. این سهم از ۲/۱۰ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۲/۰۶ درصد در سال ۱۴۰۱ کاهش یافت، سپس در سال ۱۴۰۲ به ۲/۲۳ درصد افزایش پیدا کرد و در سال ۱۴۰۳ به ۱/۷۸ درصد کاهش یافت. در سال ۱۴۰۴ سهم کرمان به ۱/۸۸ درصد رسید. با وجود این نوسانات، رتبه استان از هشتم در سال ۱۴۰۰ به هشتم در سال ۱۴۰۴ بازگشته است. استان البرز نیز سهمی نزدیک به کرمان داشته است. سهم این استان از ۲/۰۹ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۱/۸۳ درصد در سال ۱۴۰۴ کاهش یافته و رتبه آن در پایان دوره همچنان نهم بوده است.

در این میان، استان گیلان از جایگاه نسبتاً باثباتی در شبکه بانکی کشور برخوردار بوده است. این استان در تمام سال‌های مورد بررسی رتبه دهم کشور را از نظر سهم سپرده‌ها حفظ کرده است. سهم گیلان از کل سپرده‌های کشور در سال ۱۴۰۰ معادل ۱/۶۷ درصد بوده که در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به ترتیب به ۱/۷۸ و ۱/۷۹ درصد افزایش یافته است. پس از این افزایش، سهم استان در سال ۱۴۰۳ به ۱/۵۵ درصد کاهش یافت، اما در سال ۱۴۰۴ مجدداً به ۱/۶۴ درصد افزایش پیدا کرد.

بنابراین، روند سهم گیلان در این دوره را نمی‌توان یک روند نزولی مستمر دانست؛ بلکه سهم استان دارای نوسان بوده است. با این حال، مقایسه ابتدا و انتهای دوره نشان می‌دهد که سهم گیلان از ۱/۶۷ درصد به ۱/۶۴ درصد رسیده و در مجموع تنها ۰/۰۳ واحد درصد کاهش یافته است. این میزان تغییر، معادل حدود ۱/۸ درصد کاهش نسبت به سهم استان در سال پایه است. از این رو، جایگاه گیلان در ساختار سپرده‌های بانکی کشور طی دوره مورد بررسی نسبتاً باثبات ارزیابی می‌شود.

در مقایسه سه استان شمالی کشور، مازندران در تمام دوره بالاترین سهم، گیلان در جایگاه دوم و گلستان در جایگاه سوم قرار داشته‌اند. سهم مازندران از ۲/۵۰ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۲/۵۶ درصد در سال ۱۴۰۴ رسیده است. در مقابل، سهم گیلان از ۱/۶۷ به ۱/۶۴ درصد کاهش یافته و سهم گلستان نیز از ۰/۷۹ به ۰/۷۷ درصد رسیده است. در سال ۱۴۰۴، سهم سپرده‌های مازندران حدود ۱/۵۶ برابر سهم گیلان بوده است؛ در حالی که سهم گیلان بیش از دو برابر سهم گلستان بوده است. این ارقام نشان می‌دهد که گیلان همچنان جایگاه دوم را در میان استان‌های شمالی حفظ کرده و فاصله آن با گلستان قابل توجه است.



جدول ۱- نسبت سپرده های جذب شده استان ها (پس از کسر سپرده قانونی)، سال های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ (درصد)

سال		۱۴۰۰		۱۴۰۱		۱۴۰۲		۱۴۰۳		۱۴۰۴	
نام استان		رتبه	سهم	رتبه	سهم	رتبه	سهم	رتبه	سهم	رتبه	سهم
تهران		۱	۵۴.۹۱	۱	۵۳.۹۴	۱	۵۴.۴۹	۱	۶۰.۸۴	۱	۶۰.۶۰
اصفهان		۲	۵.۱۶	۲	۵.۰۳	۲	۴.۸۵	۲	۴.۱۲	۲	۴.۰۵
خراسان رضوی		۳	۴.۱۹	۳	۴.۱۳	۳	۴.۰۸	۳	۳.۶۱	۳	۳.۴۹
فارس		۴	۳.۷۸	۴	۳.۸۷	۴	۳.۸۷	۴	۳.۱۹	۴	۳.۰۵
خوزستان		۵	۳.۳۸	۵	۳.۴۵	۵	۳.۲۸	۵	۲.۷۸	۵	۲.۷۹
آذربایجان شرقی		۶	۲.۶۳	۷	۲.۶۸	۷	۲.۶۲	۷	۲.۳۰	۷	۲.۲۹
مازندران		۷	۲.۵۰	۶	۲.۷۳	۶	۲.۶۶	۶	۲.۳۱	۶	۲.۵۶
کرمان		۸	۲.۱۰	۹	۲.۰۶	۸	۲.۲۳	۹	۱.۷۸	۸	۱.۸۸
البرز		۹	۲.۰۹	۸	۲.۱۹	۹	۲.۱۷	۸	۱.۹۱	۹	۱.۸۳
گیلان		۱۰	۱.۶۷	۱۰	۱.۷۸	۱۰	۱.۷۹	۱۰	۱.۵۵	۱۰	۱.۶۴
بوشهر		۱۱	۱.۵۸	۱۱	۱.۶۵	۱۲	۱.۳۵	۱۳	۱.۰۴	۱۲	۱.۱۲
آذربایجان غربی		۱۲	۱.۳۳	۱۲	۱.۳۹	۱۱	۱.۴۰	۱۱	۱.۲۷	۱۱	۱.۳۱
یزد		۱۳	۱.۲۸	۱۳	۱.۲۳	۱۳	۱.۲۲	۱۲	۱.۰۶	۱۳	۱.۰۸
مرکزی		۱۴	۱.۰۴	۱۴	۱.۱۴	۱۴	۱.۱۱	۱۵	۰.۹۹	۱۵	۰.۹۷۸
قم		۱۵	۱.۰۲	۱۶	۱.۰۳	۱۶	۱.۰۲	۱۶	۰.۸۹	۱۶	۰.۸۵
هرمزگان		۱۶	۱.۰۱	۱۵	۱.۰۹	۱۵	۱.۰۸	۱۴	۱.۰۰	۱۴	۱.۰۴
مناطق آزاد تجاری		۱۷	۰.۹۹	۱۷	۰.۸۴	۲۱	۰.۸۵	۲۲	۰.۷۳	۲۲	۰.۸۳
کرمانشاه		۱۸	۰.۹۴	۱۷	۰.۹۳	۱۷	۰.۹۵	۱۷	۰.۸۱	۱۷	۰.۸۲
همدان		۱۹	۰.۹۱	۱۸	۰.۹۲	۱۸	۰.۹۲	۱۸	۰.۷۹	۱۸	۰.۷۳
قزوین		۲۰	۰.۸۴	۱۹	۰.۸۶	۱۹	۰.۹۰	۱۹	۰.۷۸	۱۹	۰.۷۷
گلستان		۲۱	۰.۷۹	۲۰	۰.۸۵	۲۲	۰.۸۴	۲۱	۰.۷۴	۲۱	۰.۷۷
سیستان و بلوچستان		۲۲	۰.۷۴	۲۱	۰.۸۵	۲۰	۰.۸۶	۲۰	۰.۷۵	۲۰	۰.۷۷
لرستان		۲۳	۰.۷۰	۲۳	۰.۷۲	۲۳	۰.۷۳	۲۴	۰.۶۲	۲۴	۰.۶۱
زنجان		۲۴	۰.۶۷	۲۴	۰.۷۱	۲۴	۰.۷۲	۲۵	۰.۶۱	۲۵	۰.۶۱
سمنان		۲۵	۰.۶۵	۲۵	۰.۶۶	۲۵	۰.۷۰	۲۳	۰.۶۳	۲۳	۰.۶۵
چهارمحال و بختیاری		۲۶	۰.۵۸	۲۶	۰.۶۱	۲۸	۰.۶۱	۲۸	۰.۵۱	۲۸	۰.۴۸
کردستان		۲۷	۰.۵۸	۲۸	۰.۶۱	۲۶	۰.۶۵	۲۶	۰.۶۰	۲۴	۰.۶۳
اردبیل		۲۸	۰.۵۷	۲۶	۰.۶۲	۲۷	۰.۶۲	۲۷	۰.۵۵	۲۷	۰.۵۳
خراسان جنوبی		۲۹	۰.۴۴	۲۹	۰.۴۵	۲۹	۰.۴۶	۲۹	۰.۴۲	۲۹	۰.۳۹
خراسان شمالی		۳۰	۰.۳۴	۳۰	۰.۳۶	۳۰	۰.۳۴	۳۰	۰.۲۹	۳۰	۰.۲۹
ایلام		۳۱	۰.۳۰	۳۱	۰.۳۱	۳۱	۰.۳۳	۳۱	۰.۲۹	۳۱	۰.۲۷
کهگیلویه و بویراحمد		۳۲	۰.۲۸	۳۲	۰.۳۰	۳۲	۰.۲۹	۳۲	۰.۲۶	۳۲	۰.۲۶

منبع: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، محاسبات توسط مرکز پژوهش اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی گیلان.



مقایسه سهم سپرده‌های گیلان با شاخص‌های اقتصادی و جمعیتی

میزان سپرده‌های هر استان علاوه بر عملکرد شبکه بانکی، تحت تأثیر عواملی همچون جمعیت، اندازه اقتصاد، سطح درآمد، ساختار فعالیت‌های اقتصادی و تمرکز بنگاه‌های بزرگ قرار دارد. از این رو، برای ارزیابی دقیق‌تر جایگاه استان گیلان، سهم سپرده‌های استان در سال ۱۴۰۰ با سهم جمعیت، سرانه سپرده و سرانه تولید مقایسه شده است. بر اساس اطلاعات جدول، استان گیلان در سال ۱۴۰۰ حدود ۳/۰۴ درصد از جمعیت کشور را در خود جای داده، در حالی که سهم این استان از سپرده‌های شبکه بانکی کشور ۱/۶۷ درصد بوده است. بنابراین، نسبت سهم سپرده به سهم جمعیت در گیلان حدود ۰/۵۵ است؛ به این معنا که سهم استان از سپرده‌های بانکی حدود ۵۵ درصد وزن جمعیتی آن در کشور بوده است. این موضوع نشان می‌دهد که سهم گیلان از منابع بانکی کشور متناسب با وزن جمعیتی آن نیست.

با این حال، بررسی سرانه سپرده تصویر متفاوتی ارائه می‌کند. شاخص سرانه سپرده گیلان ۰/۳۶ است که از استان‌هایی مانند گلستان، لرستان، کردستان، آذربایجان غربی و سیستان و بلوچستان بالاتر است و نشان می‌دهد که پایین‌تر بودن سهم گیلان از کل سپرده‌های کشور را نمی‌توان صرفاً به پایین بودن ظرفیت یا رفتار سپرده‌گذاری در استان نسبت داد. در واقع، محدود بودن وزن جمعیتی و اقتصادی استان و همچنین تمرکز بخش قابل توجهی از حساب‌های بنگاه‌های بزرگ در برخی مراکز اقتصادی کشور، از جمله تهران، در شکل‌گیری سهم نهایی سپرده‌ها مؤثر است.

مقایسه گیلان با مازندران، به‌عنوان نزدیک‌ترین استان از نظر موقعیت جغرافیایی و برخی ویژگی‌های اقتصادی، اهمیت بیشتری دارد. در سال ۱۴۰۰، سهم جمعیت مازندران ۴/۰۱ درصد و سهم سپرده‌های آن ۲/۵۰ درصد بوده است؛ در حالی که این دو شاخص در گیلان به ترتیب ۳/۰۴ و ۱/۶۷ درصد بوده‌اند. نسبت سهم سپرده به سهم جمعیت در مازندران حدود ۰/۶۲ و در گیلان حدود ۰/۵۵ است. بنابراین، مازندران در تبدیل وزن جمعیتی خود به سهم سپرده‌های بانکی عملکرد نسبی بهتری داشته است.

این تفاوت با شاخص‌های سرانه نیز قابل مشاهده است. سرانه سپرده در مازندران ۰/۴۱ و در گیلان ۰/۳۶ بوده است. همچنین سرانه تولید در مازندران ۷۹۳ میلیون ریال و در گیلان ۶۲۶ میلیون ریال ثبت شده است. در نتیجه، بر اساس شاخص‌های موجود، مازندران از نظر ظرفیت تولیدی و سرانه سپرده در وضعیت مطلوب‌تری نسبت به گیلان قرار داشته است.

در عین حال، گیلان در مقایسه با بسیاری از استان‌ها از وضعیت نامطلوبی برخوردار نیست. سرانه سپرده استان از استان‌هایی مانند خراسان رضوی، کرمان، گلستان، همدان، لرستان، کردستان و آذربایجان غربی بالاتر است. بنابراین،



مسئله اصلی گیلان را باید بیشتر در فاصله میان وزن جمعیتی و اقتصادی استان با سهم آن از منابع بانکی کشور جست‌وجو کرد، نه صرفاً در ضعف سپرده‌گذاری.

در مجموع، داده‌های سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که گیلان با وجود برخورداری از ۳/۰۴ درصد جمعیت کشور، تنها ۱/۶۷ درصد از سپرده‌های شبکه بانکی را در اختیار داشته است. همچنین سرانه تولید ۶۲۶ میلیون ریال در مقایسه با ۷۹۳ میلیون ریال در مازندران، بیانگر ظرفیت اقتصادی پایین‌تر استان نسبت به این استان همجوار است. از این رو، افزایش سهم گیلان از منابع بانکی بیش از آنکه صرفاً از طریق افزایش سپرده‌گذاری قابل تحقق باشد، به تقویت فعالیت‌های تولیدی، توسعه بنگاه‌های اقتصادی، جذب سرمایه‌گذاری، افزایش گردش مالی بنگاه‌ها و استقرار فعالیت‌های اقتصادی مولد در استان وابسته است. تقویت این عوامل می‌تواند هم ظرفیت اقتصادی استان را افزایش دهد و هم زمینه افزایش سهم گیلان از منابع بانکی کشور را فراهم کند.



جدول ۲- مقایسه سرانه سپرده، سهم جمعیت، سرانه تولید و سهم سپرده استان ها در سال ۱۴۰۰

استان	سرانه سپرده (میلیون ریال)	سهم جمعیت (درصد)	سرانه تولید (میلیون ریال)	سهم از سپرده ها (درصد)
آذربایجان شرقی	۳۶۶	۴.۸۰	۷۳۰	۲.۶۳
آذربایجان غربی	۲۱۶	۴.۰۹	۴۴۲	۱.۳۳
اردبیل	۲۴۹	۱.۵۴	۵۲۰	۰.۵۷
اصفهان	۵۴۳	۶.۳۵	۸۹۱	۵.۱۶
البرز	۴۰۳	۳.۴۷	۶۳۲	۲.۰۹
ایلام	۲۸۵	۰.۷۰	۱۷۶۳	۰.۳۰
بوشهر	۷۱۸	۱.۴۷	۵۴۶۱	۱.۵۸
تهران	۲۱۳۷	۱۶.۶۹	۱۲۷۰	۵۴.۹۱
چهارمحال و بختیاری	۳۳۳	۱.۱۷	۴۹۵	۰.۵۸
خراسان جنوبی	۳۰۱	۰.۹۷	۴۸۰	۰.۴۴
خراسان رضوی	۳۴۲	۸.۱۹	۵۱۵	۴.۱۹
خراسان شمالی	۲۲۰	۱.۰۴	۵۶۸	۰.۳۴
خوزستان	۳۸۱	۵.۹۴	۲۹۰۷	۳.۳۸
زنجان	۳۳۹	۱.۳۱	۹۲۸	۰.۶۷
سمنان	۴۷۹	۰.۹۰	۱۱۹۳	۰.۶۵
سیستان و بلوچستان	۱۳۵	۳.۶۷	۲۴۷	۰.۷۴
فارس	۴۲۰	۶.۰۱	۶۸۶	۳.۷۸
قزوین	۳۵۶	۱.۵۷	۸۴۵	۰.۸۴
قم	۴۰۷	۱.۶۶	۵۱۸	۱.۰۲
کردستان	۱۹۶	۱.۹۸	۴۳۵	۰.۵۸
کرمان	۳۵۵	۳.۹۶	۸۹۰	۲.۱۰
کرمانشاه	۲۶۶	۲.۳۶	۶۰۳	۰.۹۴
کهگیلویه و بویراحمد	۲۰۹	۰.۸۸	۲۱۲۲	۰.۲۸
گلستان	۲۲۶	۲.۳۴	۴۹۳	۰.۷۹
گیلان	۳۶۶	۳.۰۴	۶۲۶	۱.۶۷
لرستان	۲۲۱	۲.۱۳	۴۱۰	۰.۷۰
مازندران	۴۱۷	۴.۰۱	۷۹۳	۲.۵۰
مرکزی	۳۹۹	۱.۷۴	۱۲۲۸	۱.۰۴
هرمزگان	۲۹۲	۲.۳۰	۱۰۹۸	۱.۰۱
همدان	۲۸۸	۲.۱۰	۵۸۳	۰.۹۱
یزد	۵۷۴	۱.۴۹	۱۶۳۴	۱.۲۸

منبع: محاسبات توسط مرکز پژوهش اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی گیلان.



جایگاه استان گیلان در توزیع تسهیلات شبکه بانکی کشور طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴

بررسی سهم استان‌ها از کل تسهیلات شبکه بانکی طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که توزیع منابع بانکی در کشور همچنان از تمرکز بالایی برخوردار است. در این میان، استان تهران با سهمی بین ۵۸.۰۵ تا ۶۲.۷۳ درصد در تمام سال‌های مورد بررسی در رتبه نخست قرار داشته و فاصله قابل توجهی با سایر استان‌ها دارد. پس از تهران نیز استان‌های اصفهان و خراسان رضوی در تمام دوره در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند. با این حال، اهمیت این الگوی ملی برای استان گیلان در آن است که در کنار تمرکز ساختاری منابع در تهران، رقابت میان سایر استان‌ها برای جذب سهم بیشتری از منابع بانکی نیز طی دوره مورد بررسی تشدید شده است؛ به گونه‌ای که تغییرات سهم و رتبه استان‌ها، جایگاه نسبی گیلان را تحت تأثیر قرار داده است.

استان گیلان در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ با سهم ۱.۳۴ و ۱.۳۷ درصدی از کل تسهیلات شبکه بانکی، در رتبه دهم کشور قرار داشته است. با این حال، از سال ۱۴۰۲ روند نزولی سهم استان آغاز شده است. سهم گیلان در سال ۱۴۰۲ معادل ۱.۳۷ درصد باقی مانده، اما در سال ۱۴۰۳ به ۱.۱۸ درصد و در سال ۱۴۰۴ به ۱.۱۴۷ درصد کاهش یافته است. هم‌زمان، رتبه استان از دهم در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به یازدهم در سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ و در نهایت به دوازدهم در سال ۱۴۰۴ تنزل کرده است.

بر این اساس، سهم گیلان از کل تسهیلات شبکه بانکی طی دوره مورد بررسی ۰.۱۹۳ واحد درصد کاهش یافته است. این کاهش در ظاهر محدود به نظر می‌رسد، اما در شرایطی که سهم بسیاری از استان‌ها به یکدیگر نزدیک است، می‌تواند پیامد قابل توجهی بر جایگاه استان در رتبه‌بندی ملی داشته باشد. به عبارت دیگر، مسئله گیلان تنها کاهش سهم منابع بانکی نیست، بلکه کاهش سهم نسبی استان در مقایسه با عملکرد سایر استان‌ها نیز اهمیت دارد. این موضوع از آن جهت حائز اهمیت است که استان‌هایی مانند بوشهر، آذربایجان غربی و هرمزگان در همین دوره توانسته‌اند جایگاه خود را در رتبه‌بندی ارتقا دهند. بنابراین، کاهش رتبه گیلان را نمی‌توان صرفاً به تمرکز منابع در تهران یا تغییرات کلی سیاست اعتباری شبکه بانکی نسبت داد؛ بلکه بخشی از آن به عملکرد نسبی استان در جذب منابع و رشد سریع‌تر سهم برخی استان‌های رقیب مربوط می‌شود.

برای ارزیابی دقیق‌تر وضعیت گیلان، مقایسه آن با استان‌هایی که از نظر اندازه اقتصادی یا ساختار فعالیت‌های اقتصادی در رده‌های نزدیک قرار دارند، اهمیت بیشتری از مقایسه با تهران دارد. در این چارچوب، روند استان‌هایی نظیر بوشهر، آذربایجان غربی، هرمزگان و مازندران قابل توجه است.

در سال ۱۴۰۰، گیلان با سهم ۱.۳۴ درصد در رتبه دهم قرار داشت؛ در حالی که بوشهر با سهم ۰.۹۴۲ درصد رتبه چهاردهم و هرمزگان با سهم ۰.۸۳ درصد رتبه هجدهم را در اختیار داشتند. در سال ۱۴۰۴، سهم بوشهر به ۱.۱۷۴ درصد افزایش یافته و این استان به رتبه دهم رسیده است. آذربایجان غربی نیز با سهم ۱.۱۵۴ درصد در رتبه یازدهم



قرار گرفته و گیلان با سهم ۱.۱۴۷ درصد به رتبه دوازدهم تنزل یافته است. این ارقام نشان می‌دهد که فاصله گیلان با برخی استان‌های رقیب در سال‌های اخیر به شدت کاهش یافته و در مواردی استان‌ها از گیلان عبور کرده‌اند.

در واقع، گیلان در سال ۱۴۰۰ با سهم ۱.۳۴ درصد، فاصله محسوسی با استان‌های واقع در رتبه‌های دوازدهم تا چهاردهم داشت؛ اما در سال ۱۴۰۴ فاصله آن با آذربایجان غربی و بوشهر به ترتیب تنها حدود ۰.۰۰۷ و ۰.۰۲۷ واحد درصد است. بنابراین، حفظ یا ارتقای رتبه استان در سال‌های آینده، حتی با تغییرات اندک در سهم تسهیلات، می‌تواند تحت تأثیر عملکرد استان‌های رقیب قرار گیرد.

مقایسه گیلان و مازندران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ زیرا هر دو استان از ظرفیت‌های قابل توجهی در حوزه‌های کشاورزی، گردشگری، شیلات، خدمات و صنایع مرتبط برخوردارند و از نظر جغرافیایی و برخی ویژگی‌های اقتصادی نیز شرایط نسبتاً مشابهی دارند.

با وجود این، سهم مازندران از کل تسهیلات شبکه بانکی در تمام سال‌های مورد بررسی به مراتب بالاتر از گیلان بوده است. سهم مازندران در سال ۱۴۰۰ معادل ۲.۴۳ درصد و سهم گیلان ۱.۳۴ درصد بوده است. در سال ۱۴۰۴ نیز سهم مازندران به ۲.۰۰۶ درصد و سهم گیلان به ۱.۱۴۷ درصد رسیده است. در نتیجه، در سال ۱۴۰۴ سهم مازندران از کل تسهیلات شبکه بانکی حدود ۱.۷۵ برابر سهم گیلان بوده است. اهمیت این اختلاف زمانی بیشتر می‌شود که توجه شود هر دو استان طی دوره مورد بررسی با کاهش سهم مواجه شده‌اند، اما سهم مازندران همچنان در سطحی بسیار بالاتر از گیلان قرار داشته است.

از منظر تحلیلی، این اختلاف می‌تواند ناشی از تفاوت در مقیاس و ساختار بنگاه‌های اقتصادی، حجم سرمایه‌گذاری، تعداد و اندازه پروژه‌های قابل تأمین مالی، ظرفیت ارائه وثایق و تضمین‌ها، توان بازپرداخت تسهیلات، میزان تقاضای مؤثر برای اعتبار و نحوه استقرار شرکت‌ها و بنگاه‌های بزرگ باشد.



جدول ۳- سهم استان های کشور از کل تسهیلات شبکه بانکی سال های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴

(ارقام: درصد)

سال	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴
نام استان	رتبه	سهم	رتبه	سهم	رتبه
تهران	۱	۶۲.۲۱	۱	۵۸.۰۵	۱
اصفهان	۲	۳.۹۰	۲	۴.۱۴	۲
خراسان رضوی	۳	۳.۳۰	۳	۳.۴۴	۳
فارس	۴	۲.۵۳	۵	۲.۷۳	۵
مازندران	۵	۲.۴۳	۷	۲.۲۵	۸
خوزستان	۶	۲.۳۳	۴	۳.۰۰	۴
آذربایجان شرقی	۷	۲.۱۵	۶	۲.۵۰	۶
کرمان	۸	۱.۸۱	۸	۲.۱۲	۷
یزد	۹	۱.۳۸	۹	۱.۴۹	۹
گیلان	۱۰	۱.۳۴	۱۱	۱.۳۷	۱۲
البرز	۱۱	۱.۲۸	۱۰	۱.۳۹	۱۳
آذربایجان غربی	۱۲	۱.۱۱	۱۲	۱.۲۵	۱۱
کرمانشاه	۱۳	۰.۹۴۴	۱۶	۱.۰۳	۱۶
بوشهر	۱۴	۰.۹۴۲	۱۴	۱.۱۱	۱۴
قزوین	۱۵	۰.۹۱	۱۷	۱.۰۲	۱۸
گلستان	۱۶	۰.۸۹۴	۱۹	۰.۹۶	۲۰
مرکزی	۱۷	۰.۸۹۲	۱۵	۱.۰۶	۱۵
هرمزگان	۱۸	۰.۸۳	۱۳	۱.۱۴	۱۴
قم	۱۹	۰.۸۱	۱۸	۱.۰۰	۱۷
لرستان	۲۰	۰.۷۹	۱۹	۰.۹۰	۲۳
چهارمحال و بختیاری	۲۱	۰.۷۸	۲۳	۰.۸۳	۲۵
همدان	۲۲	۰.۷۶	۲۲	۰.۸۶	۲۲
زنجان	۲۳	۰.۷۵	۲۱	۰.۹۰	۱۹
سمنان	۲۴	۰.۷۱	۲۴	۰.۷۹	۲۱
مناطق آزاد تجاری	۲۵	۰.۶۸	۲۹	۰.۴۷	۳۰
اردبیل	۲۶	۰.۵۹	۲۵	۰.۷۷	۲۶
سیستان و بلوچستان	۲۷	۰.۵۹	۲۶	۰.۷۰	۲۷
کردستان	۲۸	۰.۵۸	۲۷	۰.۶۸	۲۴
خراسان جنوبی	۲۹	۰.۵۲	۳۰	۰.۵۶	۲۹
خراسان شمالی	۳۰	۰.۴۹	۲۸	۰.۶۰	۲۸
ایلام	۳۱	۰.۴۱	۳۱	۰.۴۶	۳۲
کهگیلویه و بویراحمد	۳۲	۰.۳۶	۳۲	۰.۴۴	۳۱

منبع: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، محاسبات توسط مرکز پژوهش اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی گیلان.



وضعیت تبدیل سپرده‌های جذب‌شده به تسهیلات در استان گیلان

در کنار بررسی سهم استان گیلان از سپرده‌های شبکه بانکی و سهم آن از کل تسهیلات کشور، یکی از شاخص‌های مهم برای ارزیابی وضعیت تأمین مالی استان، نسبت تسهیلات پرداختی شبکه بانکی به سپرده‌های جذب‌شده پس از کسر سپرده قانونی است. این شاخص نشان می‌دهد چه نسبتی از منابع سپرده‌ای قابل استفاده در شبکه بانکی استان، در قالب تسهیلات به اقتصاد اختصاص یافته و از این منظر، تصویری از میزان تبدیل منابع تجهیز شده به اعتبار ارائه می‌کند. اهمیت این شاخص در مورد گیلان از آن جهت است که پایین بودن سهم استان از تسهیلات کشور لزوماً به معنای پایین بودن ظرفیت تجهیز منابع نیست. ممکن است یک استان از طریق شبکه بانکی منابع قابل توجهی جذب کند، اما بخش نسبتاً کمتری از این منابع در قالب تسهیلات در همان استان به کار گرفته شود. از این رو، بررسی همزمان حجم سپرده‌ها، حجم تسهیلات و نسبت تسهیلات به سپرده، امکان دقیق‌تری برای ارزیابی وضعیت تأمین مالی استان فراهم می‌کند.

داده‌های سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که نسبت تسهیلات به سپرده‌های قابل استفاده در استان گیلان طی این دوره روندی عمدتاً نزولی داشته است. این نسبت از ۶۶.۹۷ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۶۵.۶۶ درصد در سال ۱۴۰۱ و ۶۵.۱۵ درصد در سال ۱۴۰۲ کاهش یافته است. در سال ۱۴۰۳ با افزایش بسیار محدود به ۶۵.۶۵ درصد رسید، اما در سال ۱۴۰۴ کاهش قابل توجهی تجربه کرد و به ۵۷.۳۴ درصد رسید. در مجموع، نسبت تسهیلات به سپرده‌های قابل استفاده در گیلان طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ حدود ۹.۶۳ واحد درصد کاهش یافته است. به بیان ساده، در سال ۱۴۰۰ به ازای هر ۱۰۰ واحد سپرده قابل استفاده، حدود ۶۷ واحد در قالب تسهیلات پرداخت می‌شد، در حالی که این مقدار در سال ۱۴۰۴ به حدود ۵۷ واحد کاهش یافته است.

نکته قابل توجه آن است که بخش عمده این کاهش در سال ۱۴۰۴ رخ داده است. نسبت مذکور در فاصله سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۳ در محدوده نسبتاً نزدیک ۶۵ تا ۶۷ درصد قرار داشت، اما در سال ۱۴۰۴ با کاهش حدود ۸.۳۱ واحد درصدی مواجه شد. بنابراین، تغییر سال ۱۴۰۴ را باید نقطه مهمی در بررسی تحولات تأمین مالی استان تلقی کرد. اهمیت این کاهش زمانی بیشتر می‌شود که حجم مطلق سپرده‌ها و تسهیلات استان نیز مورد توجه قرار گیرد. در گیلان، حجم سپرده‌ها از حدود ۸۳۰ هزار در سال ۱۴۰۰ به حدود ۳,۱۵۵ هزار در سال ۱۴۰۴ افزایش یافته و طی این دوره حدود ۳۹.۶ درصد رشد سالانه داشته است. در مقابل، حجم تسهیلات از حدود ۵۵۶ هزار به حدود ۱,۸۰۹ هزار افزایش یافته و نرخ رشد سالانه آن حدود ۳۴.۳ درصد بوده است.

بنابراین، طی دوره مورد بررسی، سپرده‌ها با سرعت بیشتری از تسهیلات رشد کرده‌اند. این موضوع با کاهش نسبت تسهیلات به سپرده نیز سازگار است و نشان می‌دهد که افزایش منابع سپرده‌ای در گیلان به همان نسبت به افزایش مانده تسهیلات منجر نشده است.



برای درک بهتر آثار پایین بودن نسبت تسهیلات به سپرده در گیلان، می‌توان یک سناریوی مقایسه‌ای با استان مازندران در نظر گرفت. طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ در مازندران نیز رشد سپرده‌ها (۴۱.۰۷ درصد) از رشد تسهیلات (۳۳.۰۸ درصد) بیشتر بوده، بنابراین کاهش نسبت در هر دو استان رخ داده است. اما با وجود این شباهت، سطح نسبت در مازندران در تمام سال‌های مورد بررسی بالاتر از گیلان بوده است. به طوری که در طی سال‌های یاد شده در مازندران بترتیب برابر با ۸۰.۹۵، ۷۲.۱۹، ۷۲.۱۱، ۷۴.۵۲ و ۶۴.۱۱ درصد بوده است. در مقابل، این نسبت در گیلان به ترتیب ۶۶.۹۷، ۶۵.۶۶، ۶۵.۱۵، ۶۵.۶۵ و ۵۷.۳۴ درصد بوده است. بنابراین، در تمام سال‌های مورد بررسی، نسبت تسهیلات به سپرده در مازندران بالاتر از گیلان قرار داشته است. فاصله دو استان در سال ۱۴۰۰ حدود ۱۴ واحد درصد بود و در سال ۱۴۰۴، با وجود کاهش نسبت در هر دو استان، همچنان حدود ۶.۸ واحد درصد باقی مانده است.

شایان ذکر است اگر گیلان با همان حجم سپرده موجود در سال ۱۴۰۴، نسبت تسهیلات به سپرده‌ای مشابه مازندران را تجربه می‌کرد، حجم تسهیلات استان از حدود ۱,۸۰۹ هزار واحد به حدود ۲,۰۲۲ هزار واحد می‌رسید. به عبارت دیگر، در این سناریو، حدود ۲۱۴ هزار واحد به حجم تسهیلات گیلان افزوده می‌شد.

این محاسبه به معنای آن نیست که تمام این مبلغ الزاماً قابلیت پرداخت داشته یا باید به متقاضیان تسهیلات پرداخت می‌شده است؛ بلکه صرفاً اندازه شکاف موجود میان عملکرد گیلان و مازندران در نسبت تبدیل سپرده به تسهیلات را در قالب یک سناریوی مقداری نشان می‌دهد. ضمن این که این مقایسه از آن جهت اهمیت دارد که نشان می‌دهد پایین بودن نسبت تبدیل منابع به تسهیلات در گیلان صرفاً یک ویژگی عمومی و مشترک با تمام استان‌های کشور نیست؛ بلکه حتی در مقایسه با استانی نزدیک و قابل مقایسه مانند مازندران نیز، گیلان در تمام دوره مورد بررسی نسبت پایین‌تری داشته است.



جدول ۴- نسبت تسهیلات پرداختی شبکه بانکی به سپرده های جذب شده استان ها پس از کسر سپرده قانونی ، سال های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴

(درصد)

سال		۱۴۰۰		۱۴۰۱		۱۴۰۲		۱۴۰۳		۱۴۰۴	
نام استان		رتبه	سهم	رتبه	سهم	رتبه	سهم	رتبه	سهم	رتبه	سهم
آذربایجان شرقی		۲۶	۶۴.۲۴	۲۰	۷۳.۹۹	۱۹	۸۱.۲۱	۲۰	۸۵.۱۲	۲۲	۷۹.۹۱
آذربایجان غربی		۲۰	۶۹.۶۶	۲۳	۷۱.۲۸	۲۳	۷۵.۸۵	۲۵	۷۷.۶۶	۲۶	۷۱.۹۴
اردبیل		۱۳	۸۵.۷۷	۱۳	۹۰.۷۵	۶	۱۰۶.۵۵	۸	۱۰۵.۸۵	۱۰	۹۲.۴۰
اصفهان		۲۷	۶۲.۹۳	۲۱	۷۲.۸۶	۲۶	۷۲.۶۷	۲۳	۸۱.۲۹	۲۵	۷۴.۲۷
البرز		۳۱	۵۰.۹۱	۳۲	۵۰.۵۳	۳۱	۵۴.۴۷	۳۱	۵۴.۸۳	۳۱	۵۰.۳۴
ایلام		۲	۱۱۳.۴۶	۲	۱۱۷.۲۴	۳	۱۱۷.۷۲	۵	۱۲۲.۲۷	۵	۱۰۶.۲۰
بوشهر		۳۲	۴۹.۵۳	۳۰	۵۷.۸۲	۲۷	۷۰.۰۴	۱۷	۸۸.۸۸	۱۵	۸۵.۸۶
تهران		۶	۹۴.۳۰	۱۰	۹۴.۳۶	۱۴	۹۰.۷۶	۱۸	۸۷.۹۴	۱۷	۸۴.۸۶
چهارمحال و بختیاری		۳	۱۱۱.۲۰	۳	۱۱۳.۱۳	۴	۱۱۵.۷۶	۳	۱۲۸.۶۵	۴	۱۰۸.۱۵
خراسان جنوبی		۵	۹۸.۰۴	۵	۱۰۳.۴۹	۸	۱۰۴.۵۰	۱۰	۱۰۴.۰۹	۷	۱۰۰.۵۷
خراسان رضوی		۲۵	۶۵.۴۷	۲۵	۶۸.۱۰	۲۸	۷۱.۹۹	۲۶	۷۶.۴۷	۲۳	۷۵.۴۳
خراسان شمالی		۱	۱۱۷.۸۶	۱	۱۳۰.۰۰	۱	۱۴۹.۶۷	۱	۱۶۱.۷۰	۱	۱۴۲.۵۴
خوزستان		۲۹	۵۷.۴۰	۲۶	۶۷.۴۹	۲۲	۷۷.۹۶	۲۴	۷۹.۲۶	۲۴	۷۴.۴۶
زنجان		۷	۹۴.۰۸	۶	۱۰۲.۰۵	۵	۱۰۶.۶۱	۴	۱۲۲.۳۳	۳	۱۱۶.۰۸
سمنان		۱۰	۹۱.۵۰	۸	۹۷.۱۸	۱۲	۹۶.۳۵	۹	۱۰۵.۷۱	۱۱	۹۱.۸۹
سیستان و بلوچستان		۲۴	۶۵.۴۹	۲۸	۶۵.۳۲	۲۹	۶۸.۹۵	۲۸	۷۲.۱۸	۲۸	۶۲.۵۹
فارس		۳۰	۵۵.۸۱	۲۹	۵۸.۸۴	۳۰	۵۹.۹۹	۳۰	۶۴.۲۹	۲۹	۶۲.۱۴
قزوین		۱۲	۸۹.۸۶	۱۲	۹۳.۱۰	۱۱	۹۶.۷۷	۱۱	۱۰۱.۶۵	۱۱	۹۱.۸۷
قم		۲۳	۶۵.۹۶	۲۴	۷۰.۹۰	۱۷	۸۲.۸۴	۱۶	۸۵.۷۹	۱۶	۸۴.۱۱
کردستان		۱۵	۸۲.۹۲	۱۴	۸۹.۹۱	۱۵	۸۹.۵۵	۱۳	۹۰.۰۸	۱۹	۸۳.۳۱
کرمان		۱۷	۷۱.۷۶	۱۷	۷۷.۶۹	۲۰	۸۱.۱۲	۱۴	۹۸.۰۰	۸	۹۵.۸۴
کرمانشاه		۱۴	۸۳.۳۶	۱۵	۸۸.۹۶	۱۳	۹۲.۳۹	۱۵	۹۷.۵۵	۱۳	۸۹.۸۸
کهگیلویه و بویراحمد		۴	۱۰۷.۷۶	۴	۱۱۱.۶۱	۲	۱۲۶.۷۹	۲	۱۳۱.۷۸	۲	۱۱۷.۵۱
گلستان		۸	۹۳.۹۰	۱۱	۹۳.۶۱	۱۰	۹۷.۰۱	۱۲	۹۹.۶۳	۱۴	۸۸.۲۷
گیلان		۲۲	۶۶.۹۷	۲۷	۶۵.۶۶	۲۹	۶۵.۱۵	۲۹	۶۵.۶۵	۳۰	۵۷.۳۴
لرستان		۹	۹۳.۵۰	۷	۱۰۱.۱۸	۷	۱۰۵.۴۳	۶	۱۱۰.۱۰	۹	۹۵.۷۹
مازندران		۱۶	۸۰.۹۵	۲۲	۷۲.۱۹	۲۵	۷۲.۱۱	۲۷	۷۴.۵۲	۲۷	۶۴.۱۱
مرکزی		۱۸	۷۱.۴۶	۱۸	۷۶.۰۰	۱۸	۸۱.۴۱	۲۲	۸۳.۰۷	۲۱	۸۰.۹۱
هرمزگان		۲۱	۶۹.۰۱	۱۶	۸۲.۲۵	۱۶	۸۹.۴۶	۱۵	۹۵.۱۷	۱۶	۸۵.۶۳
همدان		۱۹	۶۹.۷۱	۱۹	۷۶.۰۰	۲۱	۷۹.۱۲	۲۱	۸۳.۶۹	۲۰	۸۰.۹۶
یزد		۱۱	۸۹.۹۲	۹	۹۵.۵۰	۹	۱۰۳.۷۸	۷	۱۰۷.۳۴	۶	۱۰۵.۶۱
مناطق آزاد تجاری		۲۹	۵۷.۰۱	۳۱	۵۵.۴۹	۳۲	۴۷.۰۱	۳۲	۵۱.۳۳	۳۲	۴۱.۸۰

منبع: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، محاسبات توسط مرکز پژوهش اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی گیلان.

جمع‌بندی

جمع‌بندی بخش منابع و سپرده‌ها بررسی روند توزیع سپرده‌های شبکه بانکی کشور طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که ساختار منابع بانکی کشور همچنان از تمرکز جغرافیایی بالایی برخوردار است و استان تهران با فاصله قابل توجه از سایر استان‌ها، سهم غالب سپرده‌های بانکی را به خود اختصاص داده است. افزایش سهم تهران از ۵۴.۹۱ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۶۰.۶۰ درصد در سال ۱۴۰۴، در کنار کاهش سهم اغلب استان‌های دارای رتبه‌های بالاتر، بیانگر تشدید تمرکز منابع بانکی در پایتخت طی سال‌های پایانی دوره است. در این میان، استان گیلان از ثبات نسبی در جایگاه خود برخوردار بوده است؛ به‌طوری‌که در تمام سال‌های مورد بررسی رتبه دهم کشور از نظر سهم سپرده‌ها را حفظ کرده است. سهم گیلان از ۱.۶۷ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۱.۶۴ درصد در سال ۱۴۰۴ رسیده و با وجود نوسانات طی دوره، تغییر خالص آن تنها ۰.۰۳ واحد درصد کاهش بوده است. بنابراین، برخلاف برخی استان‌های بزرگ کشور که با کاهش محسوس سهم خود مواجه شده‌اند، جایگاه گیلان در ساختار منابع بانکی کشور تقریباً تثبیت شده است. با این حال، ثبات رتبه گیلان لزوماً به معنای بهبود جایگاه نسبی استان در جذب منابع نیست؛ زیرا هم‌زمان با افزایش قابل توجه سهم تهران و کاهش سهم برخی استان‌های بزرگ، سهم گیلان نیز در پایان دوره اندکی کمتر از سال پایه بوده است. از این منظر، حفظ رتبه دهم را می‌توان بیشتر نشانه ثبات نسبی سهم استان دانست تا افزایش قدرت آن در جذب منابع بانکی کشور. در مقایسه با سایر استان‌های شمالی نیز گیلان طی دوره مورد بررسی همواره رتبه دوم را پس از مازندران حفظ کرده است. در سال ۱۴۰۴ سهم سپرده‌های مازندران ۲.۵۶ درصد، گیلان ۱.۶۴ درصد و گلستان ۰.۷۷ درصد بوده است. بنابراین، گیلان ضمن برخورداری از فاصله قابل توجه با گلستان، همچنان فاصله محسوسی با مازندران دارد. در مجموع، می‌توان گفت استان گیلان از نظر سهم از سپرده‌های شبکه بانکی کشور، جایگاهی باثبات اما نه رو به بهبود داشته و حفظ این جایگاه در شرایط تشدید تمرکز منابع در تهران، ضرورت تقویت ظرفیت‌های جذب و ماندگاری منابع مالی در استان را برجسته می‌کند.

بررسی توزیع تسهیلات شبکه بانکی کشور طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که همانند بخش سپرده‌ها، تسهیلات بانکی نیز از تمرکز جغرافیایی بالایی برخوردار است و استان تهران با سهم ۶۲.۷۳ درصد در سال ۱۴۰۴، بخش عمده تسهیلات شبکه بانکی کشور را به خود اختصاص داده است. با این حال، برای ارزیابی وضعیت استان گیلان، مقایسه جایگاه آن با سایر استان‌ها اهمیت بیشتری دارد.

استان گیلان در ابتدای دوره با سهم ۱.۳۴ درصد از کل تسهیلات شبکه بانکی در رتبه دهم کشور قرار داشت و در سال ۱۴۰۱ نیز همین جایگاه را حفظ کرد. از سال ۱۴۰۲، با وجود ثبات سهم در سطح ۱.۳۷ درصد، رتبه استان به یازدهم تنزل یافت و در ادامه با کاهش سهم تسهیلات به ۱.۱۸ درصد در سال ۱۴۰۳ و ۱.۱۴۷ درصد در سال ۱۴۰۴،



رتبه گیلان به دوازدهم کاهش پیدا کرد. بنابراین، در پایان دوره، گیلان علاوه بر کاهش سهم خود از تسهیلات کشور، از نظر جایگاه نسبی نیز با افت مواجه شده است.

مقایسه ابتدا و انتهای دوره نشان می‌دهد سهم گیلان از کل تسهیلات شبکه بانکی ۰.۱۹۳ واحد درصد کاهش یافته است؛ به عبارتی سهم استان در سال ۱۴۰۴ حدود ۱۴.۴ درصد کمتر از سال ۱۴۰۰ بوده است. این کاهش در شرایطی رخ داده که برخی استان‌های رقیب توانسته‌اند سهم خود را افزایش داده یا با سرعت بیشتری نسبت به گیلان رشد کنند. به همین دلیل، افت رتبه گیلان صرفاً ناشی از کاهش سهم استان نیست، بلکه تضعیف موقعیت نسبی گیلان در رقابت برای جذب تسهیلات بانکی نیز در آن نقش داشته است.

این مسئله در مقایسه با استان‌های نزدیک به گیلان آشکارتر است. در سال ۱۴۰۴، سهم بوشهر ۱.۱۷۴ درصد و آذربایجان غربی ۱.۱۵۴ درصد بوده، در حالی که سهم گیلان ۱.۱۴۷ درصد ثبت شده است؛ بنابراین فاصله گیلان با این دو استان بسیار محدود شده و عملکرد اندک متفاوت هر یک از استان‌ها می‌تواند رتبه‌بندی را تغییر دهد. از این منظر، حفظ جایگاه گیلان در رتبه‌های بالاتر مستلزم بهبود توان رقابتی استان در جذب تسهیلات است.

مقایسه گیلان با مازندران نیز نشان‌دهنده شکاف قابل توجه در سهم از تسهیلات شبکه بانکی است. در سال ۱۴۰۴ سهم مازندران ۲.۰۰۶ درصد و سهم گیلان ۱.۱۴۷ درصد بوده است؛ به گونه‌ای که سهم مازندران حدود ۱.۷۵ برابر گیلان بوده است. این تفاوت، با توجه به برخی شباهت‌های اقتصادی و ظرفیت‌های مشترک دو استان در حوزه‌هایی مانند کشاورزی، گردشگری، شیلات و خدمات، ضرورت بررسی عوامل مؤثر بر تفاوت در جذب تسهیلات را برجسته می‌کند.

در مجموع، وضعیت گیلان در بخش مصارف شبکه بانکی نسبت به بخش منابع، نامطلوب‌تر ارزیابی می‌شود. در حالی که استان در بخش سپرده‌ها توانسته رتبه دهم خود را در تمام دوره حفظ کند و سهم آن تقریباً باثبات باقی مانده است، در بخش تسهیلات با کاهش سهم و افت دو رتبه‌ای مواجه شده است. این تفاوت می‌تواند بیانگر وجود شکاف میان ظرفیت جذب منابع بانکی در استان و میزان تبدیل این منابع به تسهیلات پرداختی باشد. از این رو، افزایش سهم گیلان از تسهیلات شبکه بانکی، بهبود دسترسی بنگاه‌ها و فعالان اقتصادی به اعتبار، تقویت ظرفیت پروژه‌های قابل تأمین مالی و رفع موانع مرتبط با وثایق، اعتبارسنجی و توان بازپرداخت، از جمله محورهای مهمی است که می‌تواند در ارتقای جایگاه استان در سال‌های آینده مورد توجه قرار گیرد.

بررسی نسبت تسهیلات پرداختی به سپرده‌های جذب‌شده پس از کسر سپرده قانونی نشان می‌دهد که مهم‌ترین چالش استان گیلان در حوزه تأمین مالی، صرفاً میزان جذب منابع نیست، بلکه نحوه تبدیل منابع تجهیز شده به تسهیلات نیز اهمیت قابل توجهی دارد. این نسبت در گیلان از ۶۶.۹۷ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۵۷.۳۴ درصد در سال ۱۴۰۴ کاهش یافته و در مجموع ۹.۶۳ واحد درصد افت کرده است. بنابراین، در پایان دوره، به ازای هر ۱۰۰ واحد سپرده قابل



استفاده، حدود ۵۷ واحد در قالب تسهیلات پرداخت شده است. نکته مهم در این روند، کاهش قابل توجه نسبت در سال ۱۴۰۴ است. در حالی که نسبت تسهیلات به سپرده طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۳ در محدوده ۶۵ تا ۶۷ درصد نوسان نسبتاً محدودی داشته، در سال ۱۴۰۴ با افت ۸.۳۱ واحد درصدی مواجه شده است. این تحول نشان می‌دهد که در سال پایانی دوره، رشد منابع سپرده‌ای به مراتب بیشتر از رشد تسهیلات بوده و شکاف میان تجهیز منابع و تخصیص اعتبار در استان افزایش یافته است.

بررسی حجم منابع و مصارف نیز این موضوع را تأیید می‌کند. طی دوره مورد بررسی، سپرده‌های گیلان از حدود ۸۳۰ هزار به ۳,۱۵۵ هزار واحد و تسهیلات از حدود ۵۵۶ هزار به ۱,۸۰۹ هزار واحد افزایش یافته است؛ با این حال، رشد سپرده‌ها از رشد تسهیلات سریع‌تر بوده است. در نتیجه، افزایش منابع بانکی استان به همان نسبت به افزایش مانده تسهیلات منجر نشده و بخشی از ظرفیت منابع تجهیز شده، در قالب تسهیلات در اقتصاد استان بازتوزیع نشده است. مقایسه با مازندران نیز اهمیت این موضوع را بیشتر آشکار می‌کند. اگرچه در هر دو استان رشد سپرده‌ها از رشد تسهیلات بیشتر بوده و نسبت تسهیلات به سپرده کاهش یافته است، اما نسبت تسهیلات به سپرده در مازندران در تمام سال‌های مورد بررسی بالاتر از گیلان بوده است. این نسبت در سال ۱۴۰۴ در مازندران ۶۴.۱۱ درصد و در گیلان ۵۷.۳۴ درصد بوده و شکاف دو استان به حدود ۶۸ واحد درصد رسیده است. این مقایسه نشان می‌دهد پایین بودن نسبت در گیلان صرفاً ناشی از یک روند عمومی در شبکه بانکی کشور نیست و در مقایسه با یک استان همجوار و دارای برخی ظرفیت‌های اقتصادی مشابه، همچنان فاصله قابل توجهی وجود دارد.

سناریوی مقایسه‌ای سال ۱۴۰۴ نیز ابعاد این شکاف را نشان می‌دهد؛ به گونه‌ای که اگر گیلان با حجم سپرده موجود، نسبت تسهیلات به سپرده‌ای مشابه مازندران داشت، حجم تسهیلات آن حدود ۲,۰۲۲ هزار واحد می‌شد و نسبت به وضعیت موجود، حدود ۲۱۴ هزار واحد ظرفیت بالقوه بیشتر برای تسهیلات ایجاد می‌کرد. البته این رقم صرفاً اندازه شکاف عملکردی را نشان می‌دهد و به معنای ضرورت یا امکان پرداخت قطعی این مبلغ نیست.

در مجموع، تصویر بخش مصارف گیلان در کنار بخش منابع نشان می‌دهد که مسئله اصلی استان تنها کمبود منابع بانکی نیست، بلکه پایین بودن و روند کاهشی تبدیل منابع سپرده‌ای به تسهیلات نیز یکی از چالش‌های مهم تأمین مالی استان محسوب می‌شود. از این منظر، بهبود سازوکارهای تخصیص اعتبار، تقویت ظرفیت جذب تسهیلات توسط بنگاه‌ها و پروژه‌های اقتصادی، رفع موانع مرتبط با وثایق و اعتبارسنجی و افزایش هماهنگی میان شبکه بانکی و فعالان اقتصادی استان می‌تواند در افزایش اثربخشی منابع تجهیز شده و کاهش شکاف میان منابع و مصارف بانکی گیلان مؤثر باشد. در این چارچوب، اتاق بازرگانی گیلان می‌تواند با ایفای نقش هماهنگ‌کننده میان شبکه بانکی، دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی، به شناسایی نیازهای واقعی واحدهای تولیدی، اولویت‌بندی پروژه‌های قابل تأمین مالی و تسهیل دسترسی بنگاه‌ها به منابع بانکی کمک کند.



مرکز مطالعات و پژوهش های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی گیلان

پیوست: مقایسه روند سپرده ها و تسهیلات بانکی استان ها و نرخ رشد آن ها طی سال های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴

نرخ رشد	تسهیلات					نرخ رشد	سپرده					استان
	۱۴۰۴	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۱	۱۴۰۰		۱۴۰۴	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۱	۱۴۰۰	
۴۰.۴۹	۳,۴۷۴,۲۱۱	۲,۴۲۴,۸۹۶	۱,۷۶۴,۱۲۷	۱,۳۰۱,۲۰۰	۸۹۱,۸۴۸	۳۵.۴۷	۴,۴۰۲,۵۷۵	۲,۸۴۸,۸۴۲	۲,۱۷۲,۳۲۵	۱,۷۵۸,۶۵۲	۱,۳۰۶,۹۹۳	آذربایجان شرقی
۴۱.۰۶	۱,۸۱۹,۲۹۳	۱,۲۲۲,۴۱۰	۸۸۰,۵۵۲	۶۵۰,۳۹۶	۴۵۹,۵۰۰	۳۹.۹۳	۲,۵۲۹,۰۰۸	۱,۵۷۴,۱۰۷	۱,۱۶۰,۹۸۰	۹۱۲,۵۰۵	۶۵۹,۶۵۹	آذربایجان غربی
۴۰.۳۳	۹۴۸,۵۵۲	۷۱۵,۷۵۸	۵۴۴,۷۶۱	۳۶۸,۸۹۶	۲۴۴,۶۲۰	۳۷.۷۵	۱,۰۲۶,۵۲۷	۶۷۶,۲۲۷	۵۱۰,۷۷۶	۴۰۶,۵۰۱	۲۸۵,۱۹۴	اردبیل
۳۷.۵۷	۵,۷۸۲,۹۲۹	۴,۱۴۳,۹۸۲	۲,۹۲۷,۱۵۹	۲,۴۰۶,۴۵۷	۱,۶۱۴,۶۶۵	۳۱.۹۹	۷,۷۸۶,۳۸۳	۵,۰۹۷,۸۸۶	۴,۰۲۸,۲۵۵	۳,۳۰۲,۷۴۲	۲,۵۶۵,۸۲۹	اصفهان
۳۵.۱۹	۱,۷۷۱,۹۳۹	۱,۲۹۲,۸۷۸	۹۸۱,۰۲۸	۷۲۴,۸۷۵	۵۳۰,۴۱۰	۳۵.۵۷	۳,۵۱۹,۹۷۸	۲,۳۵۸,۱۸۰	۱,۸۰۰,۹۷۷	۱,۴۳۴,۴۵۱	۱,۰۴۱,۸۹۳	البرز
۳۴.۵۸	۵۵۸,۰۶۹	۴۳۴,۱۶۹	۳۲۲,۱۶۵	۲۴۱,۹۸۲	۱۷۰,۱۰۱	۳۶.۸۳	۵۲۵,۴۹۷	۳۵۵,۰۹۲	۲۷۳,۶۶۵	۲۰۶,۳۹۸	۱۴۹,۹۱۷	ایلام
۴۷.۶۱	۱,۸۵۱,۳۹۸	۱,۱۳۹,۶۷۲	۷۸۱,۶۷۹	۶۲۷,۳۶۴	۳۸۹,۹۵۶	۲۸.۶۵	۲,۱۵۶,۲۹۸	۱,۲۸۲,۳۰۱	۱,۱۱۶,۰۴۷	۱,۰۸۵,۰۹۵	۷۸۷,۲۶۵	بوشهر
۳۹.۹۸	۹۸,۹۱۹,۷۰۲	۶۶,۲۱۲,۴۳۴	۴۱,۰۳۳,۸۹۱	۳۳,۳۸۶,۷۹۴	۲۵,۷۶۵,۲۰۱	۴۳.۷۲	۱۱۶,۵۶۵,۶۱۴	۷۵,۲۹۶,۹۳۶	۴۵,۲۱۳,۹۰۷	۳۵,۳۸۳,۷۰۸	۲۷,۳۲۱,۸۲۳	تهران
۳۲.۹۴	۱,۰۰۸,۱۷۵	۸۱۳,۸۶۷	۵۸۵,۵۱۹	۴۵۴,۹۵۲	۳۲۲,۷۳۷	۳۳.۸۷	۹۳۲,۲۲۷	۶۳۲,۶۰۱	۵۰۵,۸۱۹	۴۰۲,۱۶۷	۲۹۰,۲۱۸	چهارمحال و بختیاری
۳۷.۳۰	۷۶۰,۵۴۰	۵۴۴,۷۳۴	۳۹۷,۲۶۶	۳۰۴,۱۴۵	۲۱۴,۰۱۸	۳۶.۴۳	۷۵۶,۲۱۲	۵۲۳,۳۴۱	۳۸۰,۱۵۰	۲۹۳,۸۹۸	۲۱۸,۲۸۶	خراسان جنوبی
۳۸.۷۵	۵,۰۶۲,۴۲۱	۳,۴۱۲,۵۷۱	۲,۴۳۴,۲۴۵	۱,۸۴۶,۵۵۱	۱,۳۶۵,۸۲۵	۳۳.۹۳	۶,۷۱۱,۳۶۸	۴,۴۶۲,۷۹۸	۳,۳۸۱,۴۸۹	۲,۷۱۱,۵۷۹	۲,۰۸۶,۱۶۷	خراسان رضوی
۴۰.۹۱	۷۹۵,۳۹۱	۵۷۷,۵۹۴	۴۲۴,۹۳۰	۳۱۰,۶۲۹	۲۰۱,۷۴۷	۳۴.۳۷	۵۵۸,۰۱۰	۳۵۷,۲۰۱	۲۸۳,۹۱۲	۲۳۸,۹۳۹	۱۷۱,۱۸۰	خراسان شمالی
۴۲.۶۶	۳,۹۹۸,۳۶۲	۲,۷۲۶,۵۱۶	۲,۱۲۲,۷۷۱	۱,۵۲۷,۸۷۲	۹۶۵,۴۵۴	۳۳.۶۷	۵,۳۷۰,۱۰۴	۳,۴۳۹,۸۲۵	۲,۷۲۲,۷۶۴	۲,۲۶۳,۷۴۵	۱,۶۸۱,۹۰۵	خوزستان
۴۴.۳۹	۱,۳۵۳,۱۶۰	۹۲۰,۶۷۷	۶۳۷,۷۳۹	۴۷۴,۵۸۹	۳۱۱,۳۰۳	۳۷.۰۰	۱,۱۶۵,۷۶۲	۷۵۲,۶۰۰	۵۹۸,۱۷۷	۴۶۵,۰۳۹	۳۳۰,۸۷۸	زنجان
۴۰.۷۱	۱,۱۵۶,۶۷۷	۸۲۱,۶۶۱	۵۵۷,۵۴۵	۴۲۱,۴۹۵	۲۹۵,۰۹۷	۴۰.۵۶	۱,۲۵۸,۷۸۱	۷۷۷,۳۰۲	۵۷۸,۶۴۰	۴۳۳,۷۲۵	۳۲۲,۵۲۴	سمنان
۴۰.۰۴	۹۳۲,۹۵۶	۶۶۹,۳۵۵	۴۹۱,۷۸۸	۳۶۲,۹۴۸	۲۴۲,۵۸۶	۴۱.۶۳	۱,۴۹۰,۴۹۰	۹۲۷,۲۸۱	۷۱۳,۲۵۷	۵۵۵,۶۴۰	۳۷۰,۴۴۱	سیستان و بلوچستان
۳۶.۵۶	۳,۶۴۸,۱۴۶	۲,۵۳۹,۶۲۶	۱,۹۲۸,۰۴۷	۱,۴۹۲,۰۴۱	۱,۰۴۹,۱۴۴	۳۲.۹۴	۵,۸۷۱,۲۵۰	۳,۹۵۰,۳۲۰	۳,۲۱۳,۸۶۳	۲,۵۳۵,۸۰۲	۱,۸۷۹,۷۸۵	فارس
۳۸.۸۷	۱,۳۵۶,۴۷۹	۹۷۵,۴۲۳	۷۲۰,۲۷۷	۵۲۵,۵۸۶	۳۷۵,۴۶۳	۳۷.۱۱	۱,۴۷۶,۴۸۸	۹۵۹,۵۴۴	۷۴۴,۲۸۹	۵۶۴,۵۴۲	۴۱۷,۸۲۸	قزوین
۴۲.۵۳	۱,۳۷۷,۰۴۵	۹۴۳,۷۲۱	۷۰۴,۴۹۷	۴۷۷,۹۵۳	۳۳۳,۶۶۰	۳۴.۱۳	۱,۶۳۷,۲۱۴	۱,۱۰۰,۰۹۷	۸۵۰,۴۵۳	۶۷۴,۱۰۶	۵۰۵,۸۴۳	قم
۴۳.۲۴	۱,۰۱۰,۷۸۳	۶۶۹,۶۹۸	۴۸۰,۹۸۰	۳۵۸,۸۱۷	۲۴۰,۱۰۱	۴۳.۰۷	۱,۲۱۳,۲۱۷	۷۴۳,۴۴۱	۵۳۷,۱۱۶	۳۹۹,۱۰۴	۲۸۹,۵۴۲	کردستان
۴۶.۶۵	۳,۴۶۹,۹۲۸	۲,۱۵۴,۴۷۳	۱,۴۹۹,۰۷۷	۱,۰۵۰,۷۶۷	۷۵۰,۲۵۵	۳۶.۴۱	۳,۶۲۰,۶۶۱	۲,۱۹۸,۴۷۹	۱,۸۴۷,۹۱۲	۱,۳۵۲,۴۸۵	۱,۰۴۵,۵۷۶	کرمان
۳۷.۸۹	۱,۴۱۳,۶۵۹	۹۸۰,۰۰۵	۷۲۹,۱۲۳	۵۴۴,۳۸۰	۳۹۱,۰۱۷	۳۵.۳۲	۱,۵۷۲,۸۱۵	۱,۰۰۴,۶۱۹	۷۸۹,۱۵۲	۶۱۱,۹۶۱	۴۶۹,۰۷۷	کرمانشاه
۴۰.۶۰	۵۸۰,۷۷۹	۴۲۰,۷۶۴	۳۰۹,۹۷۵	۲۱۸,۲۰۶	۱۴۸,۶۲۴	۳۷.۵۹	۴۹۴,۲۳۵	۳۱۹,۲۹۴	۲۴۴,۴۶۹	۱۹۵,۵۰۲	۱۳۷,۹۲۱	کهگیلویه و بویراحمد
۳۷.۱۳	۱,۳۰۹,۴۹۷	۹۰۸,۸۱۶	۶۷۹,۱۷۸	۵۲۱,۵۶۲	۳۷۰,۳۰۲	۳۹.۲۷	۱,۴۸۳,۴۹۹	۹۱۲,۱۹۳	۷۰۰,۰۸۴	۵۵۷,۱۸۰	۳۹۴,۳۴۰	گلستان



مرکز مطالعات و پژوهش های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی گیلان

نرخ رشد	تسهیلات					نرخ رشد	سپرده					استان
	۱۴۰۴	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۱	۱۴۰۰		۱۴۰۴	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۱	۱۴۰۰	
۳۴.۳۱	۱,۸۰۸,۹۲۹	۱,۲۵۹,۴۱۸	۹۶۹,۴۷۷	۷۶۵,۰۶۷	۵۵۵,۸۹۱	۳۹.۶۳	۳,۱۵۴,۶۳۸	۱,۹۱۸,۴۱۲	۱,۴۸۸,۱۵۳	۱,۱۶۵,۱۴۷	۸۳۰,۰۳۵	گیلان
۳۶.۲۳	۱,۱۲۸,۶۱۶	۸۵۰,۶۹۶	۶۳۷,۹۴۰	۴۸۰,۲۵۱	۳۲۷,۶۷۸	۳۵.۴۱	۱,۱۷۸,۱۷۸	۷۷۲,۶۳۰	۶۰۵,۰۷۶	۴۷۴,۶۶۹	۳۵۰,۴۵۶	لرستان
۳۳.۰۸	۳,۱۶۲,۹۹۷	۲,۱۳۰,۸۵۸	۱,۵۹۱,۹۵۴	۱,۲۹۳,۰۷۴	۱,۰۰۸,۴۳۲	۴۱.۰۷	۴,۹۳۳,۳۳۹	۲,۸۵۹,۳۵۳	۲,۲۰۷,۷۱۶	۱,۷۹۱,۲۵۱	۱,۲۴۵,۸۱۲	مازندران
۴۲.۲۵	۱,۵۱۲,۳۶۷	۱,۰۲۰,۲۳۰	۷۵۱,۳۶۹	۵۶۷,۱۴۱	۳۶۹,۳۴۰	۳۷.۹۰	۱,۸۶۹,۲۰۵	۱,۲۲۸,۰۸۴	۹۲۲,۹۷۸	۷۴۶,۱۹۱	۵۱۶,۸۸۱	مرکزی
۲۴.۳۱	۶۶۹,۷۷۵	۴۶۶,۰۱۷	۳۳۰,۰۹۵	۳۰۵,۰۰۹	۲۸۰,۴۵۵	۳۴.۳۴	۱,۶۰۲,۱۴۱	۹۰۷,۷۵۲	۷۰۲,۱۱۲	۵۴۹,۶۷۳	۴۹۱,۹۰۱	مناطق آزاد تجاری
۴۹.۳۲	۱,۷۱۹,۰۸۰	۱,۱۷۷,۹۴۴	۸۰۲,۳۵۳	۵۹۰,۲۳۴	۳۴۵,۸۴۰	۴۱.۴۷	۲,۰۰۷,۵۸۵	۱,۲۳۷,۷۱۸	۸۹۶,۹۲۵	۷۱۷,۶۳۱	۵۰۱,۱۵۱	هرمزگان
۳۷.۷۸	۱,۱۳۳,۴۵۶	۸۱۴,۵۵۹	۶۰۶,۷۹۸	۴۵۸,۸۹۱	۳۱۴,۵۳۲	۳۲.۷۲	۱,۴۰۰,۰۰۳	۹۷۳,۳۰۸	۷۶۶,۸۸۸	۶۰۳,۷۷۷	۴۵۱,۲۰۳	همدان
۳۹.۸۱	۲,۱۸۷,۴۸۳	۱,۴۰۴,۳۴۸	۱,۰۵۴,۰۲۱	۷۷۳,۰۱۸	۵۷۲,۴۴۳	۳۴.۳۰	۲,۰۷۱,۱۹۸	۱,۳۰۸,۳۴۹	۱,۰۱۵,۶۵۴	۸۰۹,۴۶۶	۶۳۶,۶۱۴	یزد